

Digitalni podatci, infrastrukture i socio-ekonomski razvoj

Preporuke za javne politike

(Radna verzija)

Centar za sociologiju medija i digitalno društvo (CEMEDIG)
Institut za razvoj i međunarodne odnose (IRMO)
Lj. F. Vukotinovića 2
10000
Zagreb

Digitalne javne politike predstavljaju transverzalni fenomen koji se prepliće s nizom sektorskih politika, uključujući industrijsku, socijalnu, obrazovnu, kulturnu i medijsku sferu. Analiza dokumenata Europske unije i Vijeća Europe ukazuje na heterogenost i višeslojnost ciljeva koji oblikuju digitalnu transformaciju. Ti ciljevi kreću se od poticanja tržišta digitalnih podataka i ekonomskog rasta do osiguravanja strateške autonomije infrastrukture te jačanja geopolitičkog suvereniteta. Istovremeno, digitalne politike adresiraju i ljudski razvoj kroz unapređenje digitalne pismenosti i zaštitu radnih i ljudskih prava, promiču održivi razvoj korištenjem digitalnih alata u očuvanju okoliša te jačaju javni sektor osiguravanjem univerzalno dostupnih digitalnih usluga.

Hrvatska digitalna politika snažno je determinirana europskim kontekstom iz dva ključna razloga. Prvi je direktna primjena europskih uredbi u državama članicama, što zahtijeva razvoj nacionalnih kapaciteta, regulatornih tijela i institucionalnih mehanizama potrebnih za učinkovitu implementaciju. Drugi razlog leži u strateškim dokumentima poput Strategije razvoja digitalne Hrvatske do 2032. godine (2023) i Programa politike puta u digitalno desetljeće (2024), koji su usklađeni s četiri glavna stupa EU Politike digitalnog desetljeća (EU PDD) (2022): (1) razvoj digitalnih vještina i stručnih kadrova, (2) izgradnju sigurne i održive digitalne infrastrukture, (3) digitalnu transformaciju poslovnog sektora i (4) digitalizaciju javnih usluga. Ova usklađenost omogućava lakši prijenos razvojnih ciljeva Unije te pristup financijskim potporama.

Iako EU PDD postavlja ambiciozne ciljeve, u praksi dominira intencija Europske komisije prema razvoju jedinstvenog tržišta, dok su drugi razvojni prioriteti – poput zaštite ljudskih prava, održivog razvoja, jačanja javne administracije i osiguravanja univerzalno dostupnih digitalnih usluga – uglavnom prepušteni državama članicama. Unutar jedinstvenog tržišta stvaraju se zajednički podatkovni prostori i harmoniziraju pravila zaštite privatnosti i upravljanja podacima, čime se osigurava da globalne kompanije poštuju europske regulative, dok mali i srednji poduzetnici redefinišu poslovne modele u skladu s novim pravilima. Istovremeno, znanstvena zajednica dobiva priliku za razvoj suradničkih projekata unutar europskih podatkovnih prostora. Kako bi Hrvatska mogla maksimalno iskoristiti prednosti europske digitalne politike, nužno je uspostaviti ravnotežu između raznolikih regulatornih okvira EU-a i specifičnih nacionalnih potreba. Ključni izazovi uključuju jačanje javnog sektora, osiguravanje dugoročnih ulaganja u digitalne vještine i infrastrukturu te integraciju digitalnih politika u širi okvir društvenog i gospodarskog razvoja.

Usprkos ambicioznim EU planovima, digitalna tehnologija nije rješenje samo po sebi već mora biti adekvatno korištena za ključne lokalne i nacionalne razvojne probleme Republike Hrvatske. Potrebno je definirati specifične razvojne prioritete u kojima digitalna tehnologija može odigrati presudnu društvenu ulogu. Pritom RH mora koristiti prilike EU pravnih i financijskih okvira koji omogućuju okrupnjavanje kapaciteta i stvaranje suverenih europskih infrastrukturnih rješenja uslijed tržišne dominacije i pritisaka velikih online platformi.

- ✓ Praćenje provođenja EU PDD-a pokazuje da je RH najslabija u digitalizaciji javnog sektora i pristupu infrastrukturama opće populacije. Značajan je digitalni jaz između ruralnih i urbanih područja, kao i u primjeni digitalnih tehnologija u poslovanju između malih i velikih poduzeća (Europska komisija, 2024). Akademski literatura ističe presudnu ulogu države i javnih institucija kao preduvjeta ujednačenog, društveno odgovornog i pravednog socio-ekonomskog razvoja. Potrebno je raditi na jačanju unutarnjih organizacijskih kapaciteta tijela javne vlasti, javne administracije i javnog sektora u pripremi, obradi i

održavanju strojno-čitljivih podataka koji će omogućiti razvoj novih usluga i poboljšanje funkcionalnosti javnog sektora svim građanima i poslovnim subjektima.

- ✓ Privatni digitalni sektor RH međunarodno je kompetitivan i agiln. Potrebno je, međutim, uspostaviti različite oblike suradnje javnog i privatnog sektora u kojima privatni sektor može ojačati kapacitete javne administracije i digitalne infrastrukture što će utjecati na prelijevanja u privatnom, javnom i društvenom kontekstu. Takve se suradnje mogu osloniti na mehanizme razvoja zajedničkih podatkovnih prostora Europske unije sa ciljem uravnoteženog i pravednog socio-ekonomskog razvoja.

- ✓ Potrebno je raditi na jačanju svijesti opće javnosti o kompleksnosti socio-ekonomske uloge podataka i primjene digitalne tehnologije na različite razvojne modele. Presudna je uloga civilnog društva koja je, do sada, većim dijeom bila marginalna. Potrebno je raditi na jačanju svijesti o potrebi demokratskog korištenja europskih i nacionalnih infrastrukture uslijed specifičnosti međunarodne političke ekonomije i definiranja međunarodnih odnosa, osobito između SAD-a i Europske unije.

Reference

Bilić, P., Prug, T., Vučković, V., Nenadić, I., Petričušić, A. i Vučković, V. (2024) Digitalni podatci i socioekonomski razvoj. Dostupno na: <https://repozitorij.irmo.hr/islandora/object/irmo%3A15>

Europski parlament i Vijeće (2022) ODLUKA (EU) 2022/2481 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 14. prosinca 2022. o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022D2481>

Europska komisija (2024) Izvješće za Hrvatsku za digitalno desetljeće 2024. Dostupno na <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/factpages/croatia-2024-digital-decade-country-report>

Hrvatski sabor (2023) Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine. Dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_01_2_17.html

Vlada Republike Hrvatske (2024) Program politike puta u digitalno desetljeće. Dostupno na <https://rdd.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Program%20politike%20Putu%20u%20digitalno%20desetlje%C4%87e.pdf>